

Zastupljenost žena na studiju Veterinarskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu kroz povijest

The representation of women at the Faculty of Veterinary Medicine of the University of Zagreb through history

Džaja, P.

Sažetak

Na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu prve žene koje su diplomirale bile su: Jelena Bojkić 1932. g., Irena Ditkova 1935. g., Zdenka Čalić, rođ. Nežić 1939. g. i Margarita Laudor Popović 1940. godine. Od 1940. do 1949. g. na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu neće diplomirati ni jedna žena, do 1950. kada je diplomirala Feja Frank. Od te su godine pa sve do današnjih dana među diplomiranim osobama uvijek žene izuzev 1962. godine. U 1988. g. prvi put u povijesti fakulteta više je diplomiranih žena nego muškaraca, a 2005., 2010., 2011., 2012., 2013. i 2015. veći je broj diplomiranih žena. U razdoblju od 1919. do 2015. godine diplomirala su 8634 studenta od čega 1860 žena ili 21,54 %.

94

Ključne riječi: Veterinarski fakultet, žene, doktor veterinarske medicine

Abstract

The first women to graduate from the Veterinary Faculty in Zagreb were: Jelena Bojkić in 1932, Irena Ditkova in 1935, Zdenka Čalić nee Nežić in 1939, and Margarita Laudor Popović in 1940. From 1940 to 1949 no women graduated from the Veterinary Faculty in Zagreb, then Fejy Frank graduated in 1950. From that year right up to the present day there have always been women amongst the graduates, except in 1962. In 1988 for the first time in the history of the Faculty more women graduated than men, and then in 2005, 2010, 2011, 2012, 2013 and 2015 there was a higher number of women. In the period from 1919 to 2015, 8634 students graduated from the Faculty, of whom 1860 were women, or 21.54%.

Key words: Veterinary Faculty, women, doctors of veterinary medicine

Iz opće povijesti znamo uloge žene i muškarca u različitim epohama življenja pa sve do novije povijesti, kad žene postaju neravnopravne muškarcima gotovo u svim segmentima ljudskog života. U pojedinih je civilizacijama to i danas tako. U ovom ću se radu osvrnuti na neravnopravnost studiranja, osvrćući se posebno na studij veterinarske medicine u Zagrebu. Još od davne 1337. godine iz jednoga zapisa univerzitetskog kolegija u Bolonji bilo je za-

branjeno da se „pokuša u ovaj kolegij uvesti kakvu ženu, ma koja ona bila i kako časna ona bila“ (Eve, 1937.). Nažalost, takve i slične odredbe ili običajno pravo trajali su sve do 1850. g. kada SAD prvi u svijetu dopušta ženama upis na svoja sveučilišta, što kasnije slijede Švicarska i Rusija. U RH se od 1901. g. ženama dopušta studiranje, iako to nije vrijedilo za sve fakultete. Sasko je federalno vijeće 1914. g. zaključilo da žene imaju pristup i veterinarskom

Dr. sc. Petar DŽAJA, dr. med. vet., redoviti profesor, Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu; email: dzaja@vef.hr

studiju (Anon, 1914.). Na Berlinskom veterinarskom fakultetu 1915. g. diplomirala je Finkinja Hildegarde Sjöberg (Anon, 1915.). U Francuskoj u Afortu 1932. g. upisala se na veterinarski studij jedna Francuskinja, a u Toulouseu jedna Poljakinja (Anon, 1932.). U Hrvatskoj je prva žena koja je diplomirala 1932. g. na Veterinarskim fakultetu u Zagrebu Jelena Bojkic (Rapić i Divljanović, 1971., Sofrenović, 1987., Divljanović 1973, Džaja, 2017.), a iza nje su: Irena Djitkova koja je diplomirala 1935. i Zdenka Čalić, rođ. Nežić koja je diplomirala 1939. godine (Divljanović, 1973.). U Srbiji je Dobrinka Đorđević prva žena koja je diplomirala na Veterinarskom fakultetu u Beogradu 1950. g. (Divljanović, 1973.), prva žena na Veterinarskom fakultetu u Sarajevu diplomirala je 1955./56. g., a u Ljubljani 1963. godine (Tadić, 1991.). Vezano za ovu tematiku, zanimljivo je spomenuti da je 1936. godine u Zagrebu održan XV. godišnji zbor Jugoslavenskog veterinarskog udruženja na kojemu je iznesen prijedlog beogradskog veterinara Mirka Šipke o zabrani upisa žena na Veterinarski fakultet navodeći kao razlog da neki poslovi nisu za žene i da su muškarci osuđeni raditi po selima, a žene u laboratorijima velikih gradova. Za ovaj su prijedlog glasovala samo dva zastupnika, a 171 sudionik bio je protiv. Prije glasanja ovom se prijedlogu jako usprotivila kolegica Djatkova, što je bilo popraćeno u dnevnom tisku Večer 26. listopada 1936. pod naslovom „Na veterinarskom kongresu jedina žena veterinarica skresala u brk muškarcima braneci žene u veterinarskoj službi“ (Karlović, 2000.).

O ovoj je tematici sad već davne 1973. godine pisao prof. Winterhalter koji navodi da je donedavno veterinarstvo bilo isključiva profesija muškaraca. On navodi da je posljednjih pet kalendarskih godina diplomiralo:

1968. g. diplomirala su 64 veterinara, od toga 3 žene
1969. g. diplomirala su 52 veterinara, od toga 4 žene
1970. g. diplomirala su 62 veterinara, od čega 11 žena
1971. g. diplomiralo je 107 veterinara, od čega 14 žena
1972. g. diplomiralo je 145 veterinara, od čega 24 žene

U ovom razdoblju navodi da je diplomiralo ukupno 430 veterinara, od čega 56 žena, a u istom su razdoblju apsolvirala 503 absolventa, od čega 93 žene. Školske godine 1972./73. na fakultet su upisana 673 studenta, od čega 139 žena. Winterhalter navodi da će uskoro 20 % žena završavati Veterinarski fakultet. (Winterhalter, 1973.).

Udio studentica u Velikoj Britaniji od 1970./71. do 1982./83. povećan je s 30,6 na 41,3 %, u SAD-u je udio studentica na prvoj godini 1983./84. bio 48,8 %, u Kanadi 53,6 %, Velikoj Britaniji i Švedskoj oko

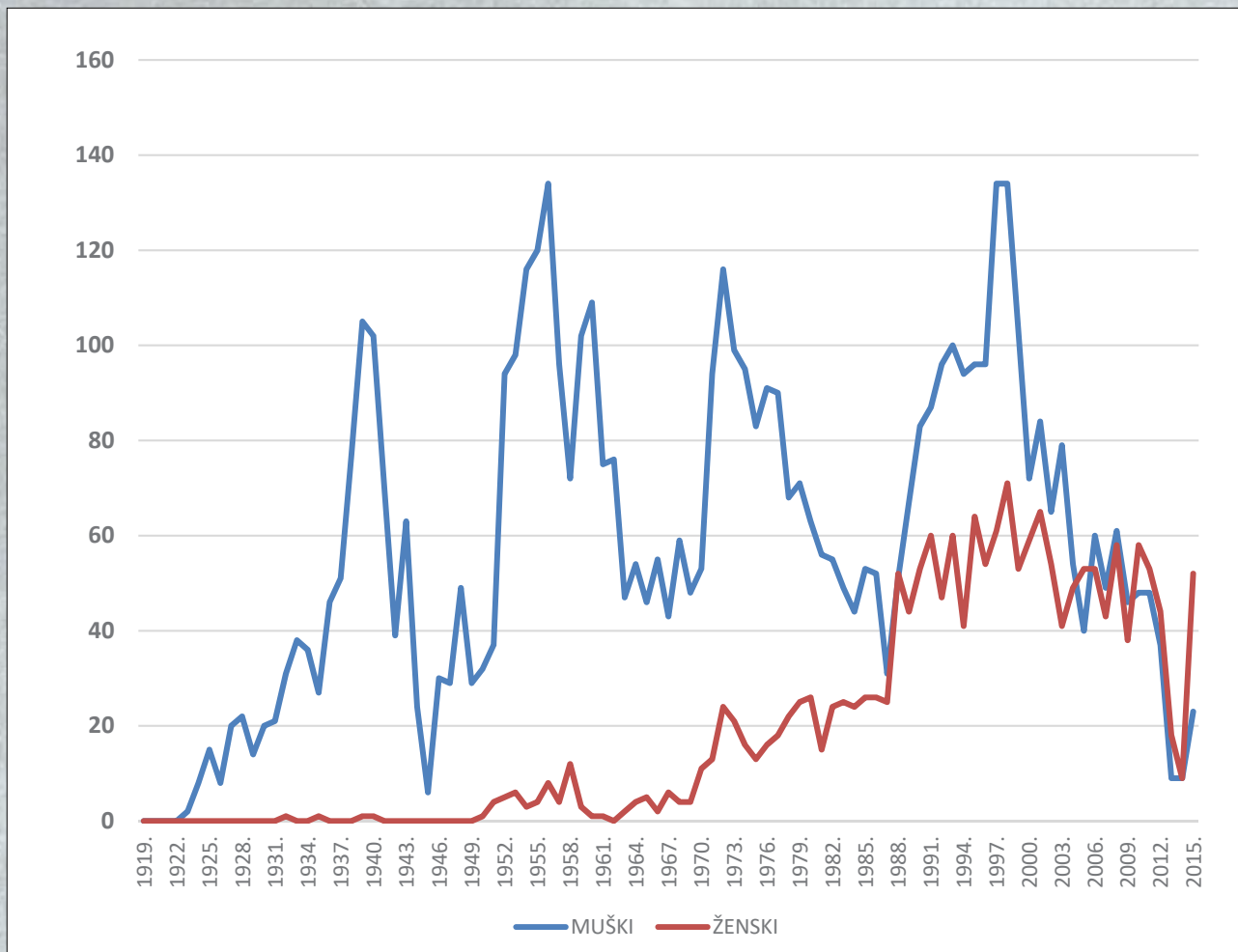
60 %. Udio studentica na veterinarskoj školi u Košicama u razdoblju od 1954. do 1975. povećao se s 1,65 na 11 %, a u Njemačkoj od 1969. do 1984. taj se broj povećao sa 6,9 na 19,1 % (Šporer i Tadić, 1986.a).

Od osnutka Veterinarskoga fakulteta u Zagrebu do 1989. g. diplomirale su 532 žene, u Beogradu 805, u Sarajevu 194 i u Ljubljani 179 žena, odnosno ukupno je do 1989. godine diplomiralo 1810 žena ili 16,3% te 9312 muškaraca ili 83,7 %. Zagrebački Veterinarski fakultet čekao je devet godina da diplomira žena od diplomiranja prve osobe (1923. – 1932.), beogradski fakultet sedam godina, sarajevski i ljubljanski fakulteti po dvije godine. U Zagrebu je od 1923. do 1950. godine diplomiralo 1018 studenata, od čega četiri žene ili 0,4 %. U Sarajevu je od 1955. do 1966.g. diplomiralo 349 studenata, od čega 10 žena ili 2,9 %. U razdoblju od 1980. do 1989.g. na Veterinarskom fakultetu u Beogradu prosječno su godišnje diplomirale 42 žene, u Sarajevu 19, u Ljubljani 12 i u Zagrebu 28 žena. U promatranom razdoblju, odnosno od 1980. do 1989., ukupno je na svim veterinarskim fakultetima u SFRJ diplomiralo 3116 studenata, od čega 1012 žena (32,5 %) i 2104 muškarca (67,5 %) (Tadić, 1990.).

Za razdoblje od 1980. do 1989. na Veterinarskom fakultetu u Beogradu udio diplomiranih žena smanjen je s 40,4 na 30,2 %, u Sarajevu je ostao isti, oko 23,8 %, u Ljubljani se udio povećava s 15,4 na

Tablica 1. Broj diplomiranih veterinara i veterinarke na Veterinarskom fakultetu između 1923. i 1984. g. (tablica preuzeta i modificirana prema: Šporer i Tadić 1986.a).

Razdoblje	Ukupno dipl.	Broj dipl. žena	Udio
1923. – 1944.	843	4	0,5
1945. – 1949.	143	-	
1950. – 1954.	396	19	4,8
1955. – 1959.	565	29	5,1
1960. – 1964.	347	8	2,3
1965. – 1969.	252	18	7,1
1970. – 1974.	527	74	14
1975. – 1979.	481	98	20,4
1980. – 1984.	371	113	30,5

Grafikon 1. Broj diplomiranih studenata i studentica na Veterinarskom fakultetu U Zagrebu od 1919.-2015.g.

53,7 %, a na zagrebačkom Veterinarskom fakultetu povećan je s 30,6 na 41,5 %. U RH 1987. godine od 1975 zaposlenih veterinarâ 282 su bile žene, od toga je 28,4 % radilo u veterinarskim stanicama, 25,9 % u poljoprivrednim organizacijama i 13,5 % u ostalim organizacijama (Tadić, 1990.).

Za prvih 9 godina rada na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu nije diplomirala ni jedna žena, tek je 1932. diplomirala Jelka Bojić, a po jedna je žena diplomirala 4. svibnja 1935., B. Irena Djatkova, rođena 24. prosinca 1902. u Poltavu (SSSR), 1939. Nežić Zdenka, 1915. u Zagrebu, a diplomirala 25. listopada 1939. godine.

Spomenuli smo imena prvih triju veterinarski koje su završile studij veterinarske medicine u Zagrebu pa, kako smo mišljenja da ih ne treba zaboraviti, donosimo njihove kratke životopise.

1. Jelka Bojić rođena je 17. listopada 1904. u Sremskoj Mitrovici, a umrla je 1987. godine. Upisuje se na Veterinarski fakultet u Zagrebu 1926. G. te stanuje

u studentskom domu u sobi sa šest djevojaka u llici 83. Slaba materijalnog stanja, da bi preživjela pisala je adrese kod jednog odvjetnika. Za vrijeme studija volontira tri godine na Zavodu za zarazne bolesti kod prof. Plasaja, što će rezultirati objavom jednoga rada u „Jugoslavenskom veterinarskom glasniku“ za koji će dobiti i Nagradu Sv. Save. Od 1932. radi u Centralnom veterinarskom bakteriološkom zavodu u Zemunu, do 1941. kada radi u Serum Zavodu „Kamendin“ kao državna veterinarica za specijalnu službu. Od 1941. do kraja rata radi u Centralnom veterinarsko-bakteriološkom zavodu u Beogradu. Od 1945. do 1949. opet radi u Kamendinu (Vetserum, Novi Sad pa Subotica.). Od 1950. g. prelazi u Veterinarsko-naučni institut u Beograd, a kasnije Petrovaradin da bi unaprijedila bakteriološki laboratorij (Rapić i Divljanović, 1971.; Sofrenović, 1987.; Vučevac-Bajt 1990.).

2. Irena Djatkova, rođena 24. prosinca 1902. g. u Rusiji smrtno je stradala u prometnoj nesreći 30.

rujna 1973. godine. Bila je jako obrazovana, završila je dva fakulteta. Svoj je život posvetila konjima, a kasnije, kad ih nije mogla uzdržavati, svoju je kuću pretvorila u azil za pse. Napisala je mnoge stihove o životinjama koje nije nikad objavila (Rapić, 1972.; Ireni Đatkovoj u spomen. Vet. glasnik 27, 921-922 (Rapić, 1973.).

3. Zdenka Nežić rođena je u Istri (u Spomenici se navodi Zagreb) 30. studenoga 1915. g., umrla je 1972. ili 1973. godine. Prvo mjesto službovanja jest Centralni veterinarski bakteriološki zavod u Zemunu, a 1941. prelazi u Beograd gdje nastavlja raditi kao bakteriolog i gdje će biti otpuštena iz službe. Godine 1944. u Šapcu organizira dijagnostički laboratorij, a 1947. zapošljava se u Veterinarskom bakteriološkom zavodu Srbije, kasnije Zavodu za unapređenje veterinarstva (Divljanović, 1973.).

Do početka Drugoga svjetskog rata (uključivši i 1940. g.) diplomiralo 647 studenata, od čega svega 4 studentice ili 0,6 %. Ovdje svakako treba spomenuti prve diplomirane veterinare (njih dvoje) 1923. g., i to Dragutin Čurilović, rođen 29. rujna 1894. u Osijeku, a diplomirao 16. svibnja 1923. g., i Josip Udnič, rođen 13. srpnja 1895. g. u Sloveniji, a diplomirao 18. prosinca 1923. godine. Treba napomenuti da od prvog upisa na Visoku veterinarsku školu od 1919. do 1932. nije diplomirala ni jedna žena. Od prvog upisa ili prvog diplomiranja na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu do diplomiranja prve žene veterinara trebalo je proteći 13, odnosno devet godina. Nakon što je diplomirala prva veterinarica na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu 1932. godine, sljedeće dvije godine neće diplomirati ni jedna žena, već tek 1935., pa 1939. kad će diplomirati Irena Djatkova i Zdenka Čalić., rođ. Nežić, te 1940. Margareta Laudor Popović, rođena 31. prosinca 1910. godine. u Pečuhu, a diplomirala 1. lipnja 1940. godine. Od 1940. slijedi devet godina kad ni jedna žena ne završava Veterinarski fakultet u Zagrebu te će tek 1950. ponovno diplomirati žena. Od te godine, s iznimkom 1962., među diplomiranim studentima veterinarske medicine uvijek su žene. Treba spomenuti 1888., kad je prvi put u povijesti Veterinarskog fakulteta više diplomiranih studentica, i to u omjeru 52 : 51. Školskih godina 2005., 2010., 2011., 2012., 2013. i 2015. je veći broj diplomiranih žena. U razdoblju od 1919. do 2015. g. diplomiralo je 8634 studenata, od čega 1860 žena ili 21,54 %.

Literatura

- ANON (1914): Uspjeh feminizma na polju veterinarstva. Vet. vjesnik 10, 193.
- ANON (1915): Prvi ženski živinozdravnik u Nemčiji. Vet. vjesnik 11, 224.
- ANON (1932): Prve studenkinje veterine u Francuskoj. Jug. Vet. gl. 12, 73.
- DIVLJANOVIĆ, D (1973): Dr. Dobrinka Đorđević prva žena veterinar sa Beogradskog veterinarskog fakulteta. Vet. glasnik 3, 211-212.
- DIVLJANOVIĆ, D (1973): Zdenka Čalić rođ. Nežić. Vet. glasnik 1, 70-72.
- DŽAJA, P (2017): Jelka Bojkić- prva diplomirana veterinarica na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu. Hrvatski veterinarski vjesnik 25, 83.
- EVE (1973): Žene veterinari, advokati i arhitekti. Novosti 31, 3.
- KARLOVIĆ, M (2000): Žene veterinari: Prikaz dugotrajnih razilaženja i uspješnih dostignuća u ocjenjivanju rada muškaraca i žena u veterinarskoj profesiji. Vet. stanica 31, 215.-223.
- RAPIĆ, S (1973): Ireni Djatkovoj u spomen. (Zapis). i Rapić, S i Divljanović, D (1971.): Prve žene veterinari u nas. Vet. glasnik 25, 125-130.
- RAPIĆ, S, D. DIVLJANOVIĆ (1971): Prve žene veterinari u nas. Vet. glasnik 25, 125-130.
- SOFRENOVIĆ, Đ. (1987): In memoriam – Jelka Bojkić 1904. – 1984. Vet. glasnik 41, 167.-170.
- ŠPORER Ž., V. TADIĆ (1986b): Tendencije u razvitku veterinarske profesije. Vet. glasnik 40, 667-676.
- ŠPORER Ž., V. TADIĆ (1986a): Socijalne karakteristike veterinara i žene u veterinarskoj profesiji u SR Hrvatskoj. Vet. st. 1, 12-55.
- TADIĆ, V (1990): Žene u Veterinarskoj profesiji u Jugoslaviji. Vet. st. 21, 127-128.
- VUČEVAC-BAJT, V (1990): Jelka Bojkić (1904. – 1987.) prva veterinarica u Jugoslaviji. Vet. stanica 21, 177.-179.
- WINTERHALTER (1973): Žene veterinari. Praxis vet. 21, 169-170.